

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

РАЈНЕР МАРИЈА РИЛКЕ
(1875 - 1926)

Каталог изложбе

Нови Сад, 2000

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

КАТАЛОЗИ ИЗЛОЖБИ

56

АУТОРИ КАТАЛОГА И ИЗЛОЖБЕ

Ксенија Светличић и Весна Шилобад

РАЈНЕР МАРИЈА РИЛКЕ

Рилке је рођен 4. децембра 1875. године у Прагу. У књигу ново-рођених своје општине записан је као Рене Карл Вилхелм Јохан Јозеф Марија Рилке. Да кажем одмах да ће од свих ових имена, која су му родитељи дали претенциозно, кад буде почео да пише, задржати само последње име, Марија, а прво, Рене, замениће смислом и звуком сличним немачким именом Рајнер. Отац, Јозеф Рилке, официр од каријере, затим железнички инспектор, и мајка Пија Енц, кћи царског саветника, развели су се кад је Рилке имао девет година. Рилкеово детињство, дечаштво и прва младост испуњени су тешким патњама. Очева воља га одводи на животни пут који већ тада није могао бити његов: морао је да се школује за официрски позив. Основну школу је завршио у Прагу, кадетску у Санкт-Пелтену, а вишу војну гимназију у Моравској Белој Цркви. Све те године Рилке означава као „године најтежих искушења“. Испит зрелости је положио 1895, следеће године се уписао на универзитет у Минхену, на одсек филозофије, али је највише слушао предавања чувеног историчара уметности Рихарда Мутера: тај тренутак показује да је млади Рилке нашао свој прави пут и њим пошао у будућност. Године 1901. се оженио вајарком Кларом Вестхоф. Они су ускоро затим добили кћер Рут, али су се развели већ 1903, мада су се и даље виђали, дружили, чак и путовали заједно.

Већ као студент, Рилке почиње да објављује прозу и стихове по немачким и аустријским часописима. Поређени са доцнијим Рилкеовим делима, ови првенци имају само документарну вредност. У њима је Рилке под утицајем Лилијенкрона и Рихарда Демела, и такозване „лирике штимунга“, врло распрострањене у то доба и радо читане. Ништа још не предказује песника чији ће се геније развити тек са новим животним искуствима, што ће се догодити врло брзо, већ 1900. године.

Рашко Димитријевић, 1978

И највећи ствараоци у историји, мислим у првом реду на писце и философе, или су били горди и пркосни, као Ниче, или су одлазили у

негирање себе и свога стварања, све до болесног мазохизма као Гогољ, Кафка, повремено Достојевски и при крају живота Толстој. Када покушам да се сетим неког међу великим који би највише задовољавао ову моју представу о снажном и у исто време истински скромном ствараоцу, онда се још онајвише задржавам на Спинози, Рембранту, Паскалу и, у новије време, Херману Хесеу и Рилкеу.

Рилке је можда на овом најтежем испиту, на коме листом падају и мали и велики, на коме треба умети избећи, да се изразимо психоаналитичким језиком, и нарцизам и мазохизам, и самозаљубљеност и мучење себе (али и других, јер мазохизам никад не иде без садизма - којој поларној супротности не могу лако да побегну ни читаве нације). Рилке је на овом испиту, на коме је требало са подједнаком снагом показати људску моћ и немоћ, људско чело и тугу погледа, човеков узлет до неба и сасвим оправдан страх од сопственог пакла, показао, ум и скрушеност срца. И када нам понека песма у Рилкеовој лирици зазвучи превише смело и пркосно, одмах потом се уверавамо да је Рилкеу јасно много боље него нама шта човек може, а шта не може. (...)

Не можемо проћи Рилкеа а да нисмо додирнули још једну његову црту - безавичајност. Мало је било песника из прошлог века, чак и из нашег, који су тако неуморно, као да су били од неког или нечег гоњени, мењали место боравка, државу и континент. Рилкеа данас сматрају својим песником и Немци и Французи и Швајцарци, донекле могли би га сматрати својим и Руси. Од Шпаније до Шведске и Русије, укључујући Египат и више пута Италију, Рилке је пропешачио духом и телом Европу и европску културу, с југа до крајњег севера (учио је дански, да би читао Кјеркегора), са запада на исток. У овом неуморном и ипак тако уморном и каткад без даха вечном путнику - а видели смо да је Рилке и Бога доживљавао као вечног путника - ми поново препознајемо не само глад и жеђ незаситог људског духа за сазнањем већ и неуротичног Рилкеа коме никада нико више, ако изузмемо неколико срећних тренутака са Лу Саломе и у Русији, није могао да измени или замени родитељски дом из кога, опет осим неколико незаборавних тренутака безграничне среће са мајком, није могао у свет да понесе ништа друго осим немира и туге вечитог путника. Слично пише и Холтхузен. Према њему, Рилке је живео на затегнутом луку између две супротне склоности: с једне стране чежње за борављењем међу људима, с друге стране јаком потребом за усамљеношћу и скривеношћу, за строгом независношћу, чак бескорисношћу.

Владета Јеротић, 1978

Али, и у омеђеном простору који је осветљавао својим дубоким уживљавањем и исказивао речима које читаоца магично плене, Рилке је умео да продире до суштинских и вечито тајанствених дубина људског бића, и да своја песничка сазнања формулише на непоновљив, визионарски, потресан начин, заснован на личном углу посматрања, пуноћи доживљавања и истинитости исказа. Он је домашио нове границе, отворио погледе у нове пределе душе, преслижио речи у нове звонке спојеве, и без њега се више не може замислити не само историја немачке него ни европске поезије. Да се створи дело таквог обима и дубине, и таквог дејства, потребна је била снага; а њу је, праву, унутрашњу снагу, Рилке имао, насупрот легенди која од њега хоће да начини искључиво слабића и декадента. Телесно заиста слаб, префињено сензитиван, Рилке је морао да уложи утолико више напора да би преодолео тежину и страховитост живота који је осећао, да би се супротставио грубости и одлуђености свога доба, и да би се из свог метафизичког пантрагизма - који га ставља у један ред са Хелдерлином, Ламартином, Леопардијем, Љермонтовим - виноу до усхињеног слављења видљивог света. Ту је Рилкеова не само песничка него и људска величина.

Бранимир Живојиновић, 1964

Рилке (...) је, са Хофмансталом, један од највећих савремених песника аустријских. Био је Словен по пореклу (рођен, 1875, у Прагу), живео је неколико година у Русији, много година у Француској и помало у целој Европи. Веома је сложен у елементима свога талента, веома израђен у уметничком изразу. Дело његово показује јасну линију развоја: романтизам, па руска скрушеност у тражењу Бога, па пантеизам, па враћање стварности и објекту, али објекту као моделацији једног вишег скривеног живота. Написао је неколико збирки песама, међу којима се истиче *Stundenbuch*, књига о сиромаштву, калуђерском животу и смрти; написао је, можда најсавршеније што је дао, *Песму о животу и смрти Корнета Кристофа Рилкеа*; и у прози, *Приче о драгом Богу*, књигу о Родену, и горе наведене *Затисе*.

Исидора Секулић, 1927

Увек усамљеном и у себе повученом, сада већ мртвом Рилкеу, човеку уосталом који је за живота волео смрт - више не дају мира сада но док је био жив. Имену његову повећавају сјај и звук, умножавају број дела издавањем неиздатих радова, сакупљањем и објављивањем писама. У Вајмару, уз архив Гетеа и Шилера, уз архиве који су постепено

пено основали уз онај први: Ничеу, Имерману, Мерикуеу - основан је у најновије доба и архив Рилкеа. Раде за ту установу, и у њој, књижевници, пријатељи, кћи и зет Рилкеов. Одатле се управља заоставштином. Тренутно су при писмима, којих има, досада, преко шест хиљада, а објављених, три збирке. Као све усамљене, ћутљиве и преосетљиве природе, и Рилке је, изгледа, лако, можда и радо писао писма. Преко хиљду адресаната је забележено; по том се броју може судити да су писма необично разнолика, и писана, као и песме Рилкеове, пре људству него људима, и исто толико по доброту колико по таленту.

Исидора Секулић, 1931

О последњој песниковој години живота као о његовим предсмртним данима узимамо следеће податке од Ингеборг Шнак: од јануара до јуна 1926. године Рилке се лечио у болници у Валмону (Швајцарска). Лечење је привидно толико напредовало да је могао не само напустити болницу него и предузети дуже путовање. У ствари, то је било само тренутно побољшање којем је уследио још тежи напад болести: с јесени исте године појавила се жестока грозница праћена неподношљивим боловима, па је био принуђен да поново потражи лека у Валмону. Тамо је стигао 30. новембра. Овога пута постављена је коначна, на жалост права и поражавајућа дијагноза: Рилке је боловао од леукемије. Болест се јавила у тако малигном облику да га је смрт уграбила за мање од месец дана од тренутка кад је дијагноза постављена.

Зоран Глушчевић, 1978

*

Библиотека Матице српске приредила је изложбу поводом стодвадесеттет година рођења песника Рајнера Марије Рилкеа. Отворена је у витринама испред Свечане сале Матице српске од 1. до 31 децембра 2000. године. Представљена је грађа из збирки Библиотеке Матице српске.

ΚΑΤΑΛΟΓ

ВРТЕШКА (Jardin du Luxembourg)

С кровом и са сенком његовом се врти
заједно скуп коња разних боја,
а свих из оне земље дуго која,
пре но пропадне, отима се смрти.
Јест, упрегнуте држи многе кола спон,
но одважна лица су им свима;
љутит црвен лав пролази с њима
и овда онда један бели слон.

Чак и јелен ту је ко са шумске паше,
само што седло носи и у њему
једна мала плава девојчица јаше.

Дечко један бео лава ногом стеже
и малом се, врућом руком држи он,
док лав језик плази а раље му реже.

док лав језик плази а раље му реже.

Пролазе и оне на коњима туда,
девојчице, светле, за скок коња ови
скоро већ одрасле; док јуре кругови,
док лав језик плази а раље му реже.

док лав језик плази а раље му реже.

И пролази све то и хита да згине,
и врти се само, обрће без мете.
Повлак црвен, зелен, сив само тек мине,
црте малог лица једва започете.
И који пут смешак од милине
амо стигне, сине и расплине
док лав језик плази а раље му реже.

препев Бошка Петровића објављен у *Летопису*
Матице српске, књ. 383, св. 1 (1959)

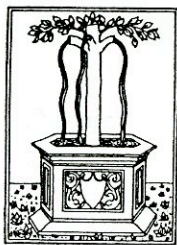
Rainer Maria Rilke

ДЕЈА

1. Requiem / Rainer Maria Rilke. - Leipzig : Insel-Verlag, [s.a.]. - 42 str.
2. Ogist Roden kao crtač / Rajner Marija Rilke. - У : Дан. - Год. I, бр. 9. и 10 (1919), стр. 158.
3. Die Aufzeichnungen des Malte Laurids Brigge / Rainer Maria Rilke. - Leipzig : Insel-Verlag, 1927. - 186 str.
4. Das Stunden-Buch / Rainer Maria Rilke. - Leipzig : Insel-Verlag, 1927. - 109 str.
5. Das Buch der Bilder / von Rainer Maria Rilke. - Leipzig : Insel-Verlag, 1928. - 173 str.
6. Briefe an einen jungen Dichter / Rainer Maria Rilke. - Leipzig : Insel-Verlag, [s.a.]. - 54 str.
7. Das Marien-Leben / Rainer Maria Rilke. - Leipzig : Insel-Verlag, [s.a.]. - 26 str.
8. Gedichte / Rainer Maria Rilke. - Leipzig : Insel-Verlag, [s.a.]. - 79 str.
9. Das Stunden-Buch / Rainer Maria Rilke. - Leipzig : Insel-Verlag, 1936. - 109 str.
10. Die Weise von Liebe und Tod des Cornets Christoph Rilke / von Rainer Maria Rilke. - [1. Aufl. 1912, 601-650. Tausend]. - Leipzig : Insel-Verlag, 1940. - 33 str.
11. Das Buch der Bilder / Rainer Maria Rilke. - [44-46. Tausend]. - Wiesbaden : Insel-Verlag, 1951. - 178 str.
12. Auguste Rodin / Rainer Maria Rilke. - Zagreb : Mladost, 1951. - 144, 31 str.
13. Duineser Elegien ; Die Sonette an Orpheus / Rainer Maria Rilke. - [s. 1.] : Manesse, 1951. - 355 str.
14. Lirika / Rainer Maria Rilke. - Zagreb : Zora, 1953. - 223 str.

15. Вртешка : Jardin du Luxembourg / Р. М. Рилке ; прево Бошко Петровић. - У : Летопис Матице српске. - Год. 135, књ. 383, св. 1 (1953), стр. 54.
16. Доживљај смрти / Р. М. Рилке ; прево Бошко Петровић. - У : Летопис Матице српске. - Год. 135, књ. 383, св. 1 (1953), стр. 54-55.
17. Орфеј. Еуридика. Хермес / Р. М. Рилке ; прево Бошко Петровић. - У : Летопис Матице српске. - Год. 135, књ. 383, св. 1 (1953), стр. 55-57.
18. Elegie duinejskie / Rainer Maria Rilke. - Kraków : Wydawnictwo literackie, 1962. - 46 str., [7] listova s tablama
19. Песме / Рајнер Марија Рилке. - Београд : Завод за издавање уџбеника, 1964. - 176 стр.

*Das Stunden-Buch
enthaltend die drei Bücher*

*Vom menschlichen Leben/
Von der Pilgerschaft/
Von der Armut
und vom Tode
Rainer Maria Rilke*

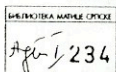
Insel-Verlag / Leipzig / im Jahre 1936

20. Devinske elegije ; Soneti posvećeni Orfeju / Rajner Marija Rilke. - Београд : Rad, 1969. - 86 str.
21. Soneti Orfeju / Rainer Maria Rilke. - Zagreb : Studentski centar Sveučilišta, 1969. - 63, [10] str.
22. Geschichten vom lieben Gott / Rainer Maria Rilke. - [1. Aufl.]. - Frankfurt am Main : Insel, 1973. - 108 str.
23. Briefwechsel / Hugo von Hofmannsthal, Rainer Maria Rilke. - [1. Aufl.]. - Frankfurt am Main : Insel, 1978. - 280 str., VIII listova s tablama
24. Iz jedne olujne noći / Rainer Maria Rilke ; preveo Ivan Focht. - У : Polja. - God. XXIV, br. 236 (1978), str. 34.

25. Pesma o ljubavi i smrti Korneta Hristofa Rilkea / Rajner Marija Rilke. - Beograd : Grafos, 1980. - 33 str.
26. Briefwechsel / Rainer Maria Rilke, Marina Cvetajewa, Boris Pasternak. - [1. Aufl.]. - Frankfurt am Main : Insel, 1983. - 309 str., [19] str. s tablama
27. Писма лета 1926. / Рајнер Марија Рилке, Марина Цветајева, Борис Пастернак. - Београд : Српска књижевна задруга, 1983. - 312 стр, [16] стр. с таблама
28. Das Florenzer Tagebuch / Rainer Maria Rilke. - [2. Aufl.]. - Frankfurt am Main : Suhrkamp, 1984. - 115 str.

RAINER MARIA RILKE

Die Geschwister

STEIDL

BIBLIOTHEK DER ERZÄHLER

29. Svijest o krizi kulture u "Zapiscima Maltea Lauridsa Briggea" Rainer Maria Rilkea / Milivoj Solar. - U : Polja. - God. XXX, br. 303 (1984), str. 214-216.
30. Briefwechsel. Bd. 1 / Rainer Maria Rilke und Marie von Thurn und Taxis. - [1. Aufl.]. - Frankfurt am Main : Insel, 1986. - XXXVI, 489 str.
31. Voćnjaci ; Valejski katreni ; Ruže / Rajner Maria Rilke. - Banja Luka : Glas, 1986. - 99 str.
32. Izabrane pesme / Rajner Marija Rilke. - Beograd : Nolit, 1986. - XV, 226 str.

33. Zapisi Maltea Lauridsa Brigea i druga proza / Rainer Maria Rilke. - Beograd : Srpska književna zadruga, 1987. - 307 str.
34. Rainer Maria Rilke / [izbral, prevedel in spremno besedo napisal Kajetan Kovič]. - Ljubljana : Mladinska knjiga, 1988. - 192 str.
35. Pisma mladom pesniku / Rajner Marija Rilke. - Beograd : Moderna, 1990. - 61 str.
36. Priče o dragom bogu / R. M. Rilke. - Beograd : Srempublik, 1991. - 166 str.
37. Rilke in Spanien / herausgegeben von Eva Söllner. - [1. Aufl.]. - Frankfurt am Main ; Leipzig : Insel, 1993. - 164 str., [12] str. s tablama
38. Одабрани стихови / Рилке. - Београд : Гутенбергова галаксија ; Ваљево : Ваљевска штампарија, 1996. - 110 стр.
39. 33 писма женама / Рајнер Марија Рилке. - Вршац : Књижевна општина Вршац, 1997. - 104 стр.
40. Die Erzählungen / Rainer Maria Rilke. - [1. Aufl.]. - Frankfurt am Main ; Leipzig : Insel, 1997. - 433 str.
41. Лирика / Рајнер Марија Рилке. - Београд : Народна књига-Алфа, 1997. - 93 стр.
42. Die Geschwister / Rainer Maria Rilke. - Göttingen : Steidl, 1997. - 96 str.
43. Die schönsten Gedichte / von Rainer Maria Rilke. - Zürich : Diogenes, 1997. - 120 str.

ПРЕВОДИ

44. Die vierundzwanzig Sonette der Louïze Labé / übertragen von Rainer Maria Rilke. - Leipzig : Insel-Verlag, [s.a.]. - 51 str.
45. Portugiesische Briefe / die Briefe der Marianna Alkoforado ; übertragen von Rainer Maria Rilke. - Leipzig : Insel-Verlag, [s.a.]. - 49 str.
46. Sonette aus dem Portugiesischen / Elizabeth Barret-Browning ; übertragen durch Rainer Maria Rilke. - [21-35. Tausend]. - Leipzig : Insel-Verlag, [s. a.]. - XLVI str.

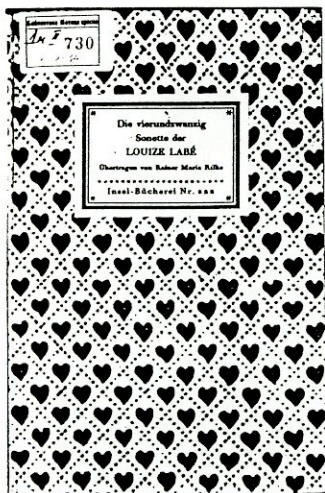
ЛИТЕРАТУРА

47. Der Mensch im All / C. A. Mennicke. - Amsterdam : Allert de Lange, 1937. - 128 str.
48. Rainer Maria Rilke / Katharina Kippenberg. - 3. Ausg. - Leipzig : Insel, 1942. - 399 str., [12] listova s tablama
49. Rainer Maria Rilke / une étude par Pierre Desgraupes. - [Paris] : P. Seghers, [1949]. - 220 str., [16] str. s tablama

50. Rainer Maria Rilke / Bernard Halda. - Paris : Editions universitaires, 1961. - 130 str., [1] list s autorovom slikom
51. Rilke in Russland / Leonid Čertkov. - Wien : Österreichische Akademie der Wissenschaften, 1975. - 46 str.
52. Prvi naši prepevi pesama R. M. Rilkea / Strahinja K. Kostić. У: Годишњак Филозофског факултета.. - Књ. 18/1 (1975), стр. 347-353.
53. Рилке : вариација на тему / Исидора Секулић. У: Из страних књижевности. 1 / Исидора Секулић. - [1. изд.]. - Београд : "Вук Караџић", 1977. - Стр. 304-309.

54. Rainer Maria Rilke : Malte Laurids Brigge's Aufzeichnungen / Исидора Секулић. У: Из страних књижевности. 2 / Исидора Секулић. - [1. изд.]. - Београд : "Вук Караџић", 1977. - Стр. 356-359.
55. Р. М. Рилке : Писма једном младом песнику / Исидора Секулић. У: Из страних књижевности. 2 / Исидора Секулић. - [1. изд.]. - Београд : "Вук Караџић", 1977. - Стр. 360-365.
56. Рајнер Марија Рилке / [Рашко Димитријевић ... и др.]. - Београд : Коларчев народни универзитет, 1978. - 128 стр.
57. Eseji i članci. 1, Rainer Maria Rilke / Miroslav Krleža. - Sarajevo : Oslobođenje ; Zagreb : Mladost, 1979. - 384 str.

58. Rajner Marija Rilke u Jugoslaviji / [Radisav Cajić, Silvija Đurić]. - Београд : Narodna biblioteka Srbije, 1979. - 165 str.
59. Rainer Maria Rilke : Orpheus, Euridike, Hermes / Elze Budeberg ; [preveli Branimir Živojinović, Ivana Mrazović-Radović]. U: Umetnost tumačenja poezije / priredili Dragan Nedeljković i Miodrag Radović. - Београд : Nolit, 1979. - Str. 539-558.
60. Erläuterungen zu ausgewählten Dichtungen Rainer Maria Rilkes / von Robert Hippe. - Hollfeld : C. Bange, [197-]. - 76 str.
61. Rilkeova proza : na granici pripovijedanja / Viktor Žmegač. U: Istina fikcije / Viktor Žmegač. - Zagreb : Znanje, 1982. - Str. 107-123.

62. Zu Reiner Maria Rilke / herausgegeben von Egon Schwarz. - [1. Aufl.]. - Stuttgart : E. Klett, 1983. - 164 str.
63. Rainer Maria Rilke / von Otto H. Olzien. - Stuttgart : H. D. Heinz, 1984. - 594 str.
64. Преонтолошко заснивање истине битка у Рилкеовом песништву : Рајнер Марија Рилке: Изабране песме; избор, предговор, превод и напомене Бранимир Живојиновић; "Нолит", Београд, 1986. / Бошко Томашевић. У: Летопис Матице српске. - 162, 438, 5 (нов. 1986), стр. 802-805.
65. Lou Andreas-Salomé / Werner Ross. - [1. Aufl.]. - Berlin : W. J. Siedler, 1992. - 119 str.
66. Rilke und Ägypten / Alfred Grimm. - München : W. Fink, 1997. - 384 str.

ФАКСИМИЛИ И ФОТОГРАФИЈЕ

67. Рајнер Марија Рилке
68. Факсимил одломка песме *Девинске елегије*
69. Рилке у башти замка Мизо, 1926
70. Рилкеова радна соба у Мизоу
71. Рилке у воћњаку замка Мизо, 1926
72. Лу Саломе, 1900
73. Рилке и Лу Саломе код руског писца Спиридона Дрошина
74. Рилкеов споменик у Ронди
75. Гробље у Рароњу на којем је сахрањен Рилке
76. Рилкеов гроб

РАЈНЕР МАРИЈА РИЛКЕ
1875 - 1926

ИЗДАВАЧ
Библиотека Матице српске
Нови Сад
Матице српске 1

УРЕДНИК
Миро Вуксановић

АУТОРИ КАТАЛОГА
Ксенија Светличић и Весна Шилобад

ПРИПРЕМА
Тихомир Светличић

УМНОЖАВАЊЕ
Софија Ђурђевић

ПОВЕЗ
Милорад Родић

ТИРАЖ
90 примерака